

A PITYPALATTY VÖLGY KÉT NÉPSZÁMLÁLÁS VALLÁSI ADATAINAK TÜKRÉBEN (2001. és 1851.)

I. 2001.

	rel.	r. k.	g. k.	ev.	más	nem tart.	nem nyil.	ismlen	össz. lak.	
Kondó	439	144	40	2	2	6	12	0	645	(fő)
	68,06	22,33	6,20	0,31	0,31	0,93	1,86	0,00	100,00	(%)
Parasznya	647	197	63	3	48	149	177	3	1.287	(fő)
	50,27	15,31	4,90	0,23	3,73	11,58	13,75	0,23	100,00	(%)
Radostyán	465	83	21	0	10	34	35	10	658	(fő)
	70,67	12,61	3,19	0,00	1,52	5,17	5,32	1,52	100,00	(%)
Sajókápolna	306	71	10	1	7	24	16	3	438	(fő)
	69,86	16,21	2,28	0,23	1,60	5,48	3,65	0,68	100,00	(%)
Slászlófalva	371	43	9	1	12	25	9	3	473	(fő)
	78,44	9,09	1,90	0,21	2,54	5,29	1,90	0,63	100,00	(%)
Varbó	794	122	28	5	46	98	80	1	1.174	(fő)
	67,63	10,39	2,39	0,43	3,92	8,35	6,81	0,09	100,00	(%)
Együtt	3.022	660	171	12	125	336	329	20	4.675	(fő)
	64,64	14,12	3,66	0,26	2,67	7,19	7,04	0,43	100,00	(%)

II. 1851.

	rel.	r. k.	zsidó	össz. lak.	
Kondó	395	12	5	412	(fő)
	95,87	2,91	1,21	100,00	(%)
Parasznya	779	20	16	815	(fő)
	95,58	2,45	1,96	100,00	(%)
Radostyán	707	8	15	730	(fő)
	96,85	1,10	2,05	100,00	(%)
Sajókápolna	607	0	10	617	(fő)
	98,38	0	1,62	100,00	(%)
Slászlófalva	382	0	0	382	(fő)
	100,00	0	0	100,00	(%)
Varbó	611	18	8	637	(fő)
	95,92	2,83	1,26	100,00	(%)
Együtt	3.481	58	54	3.593	(fő)
	96,88	1,61	1,50	100,00	(%)

A Pitypalatty Völgy vallási statisztikája alapján a következő megjegyzéseket, észrevételeket vetem papírra. A völgy hat faluja ma is többségében református. Százalékarányban legkevesebb református Parasznyán él (50%), legtöbb Sajólászlófalván (78%). Református szemszögből egyedül Parasznya a völgy átlaga alatti. A római katolikusok számaránya Kondón a legmagasabb (22%) és Sajólászlófalván a legalacsonyabb (9%). Római katolikus szemszögből a völgy átlaga alatti Radostyán, Sajólászlófalva és Varbó. Görög katolikus szintén Kondón van legnagyobb százalékban (6%-nál kicsit több), legkisebb százalékban Sajólászlófalván (2% alatti.) Görög katolikus a völgy átlagánál kisebb százalékban van Radostyánban, Sajókápolnán, Sajólászlófalván és Varbón. Ágostai hitvallású evangélikus elenyésző százalékban van, a völgy lakosságának csupán egynegyed százaléka. Sehová nem tartozónak legkisebb százalékban Kondón vallották magukat, legnagyobb százalékban Parasznyán. Ugyancsak Parasznyán voltak majd kétszer olyan százalékban azok (a völgy átlagához mérten), akik nem nyilatkoztak vallási hovatartozásukról. A „kisegyházaknak” mondottakhoz tartozók (baptista, pünkösdistá, öskeresztyén, jehovista) egyrészt a „más” kategóriában, másrészt a „nem nyilatkozott” kategóriában szerepelnek. A vallásukról nem nyilatkoztak számát gyarapíthatja még olyan is, aki egyébként valamely történelmi egyházhoz tartozna (pl. a református többségű völgyben

az atheista évtizedek „szocialista” bányászvilága miatt vallásuktól, egyházuktól elidegenedett reformátusok; és ezen felül még szórványhelyzetük miatt is szekularizálódott római és görög katolikusok). A statisztika hiánya, hogy nem tünteti fel az ortodox (görög keleti) vallást. Magukat zsidónak vallók nincsenek a hat községben, ezért nem szerepeltetem e kategóriát a táblázatban (Szentpéteren is csak 2 fő). Vallási alapon leghomogénebb községnek Sajólászlófalva mutatja magát, legvegyesebbnek pedig Parasznya (legtöbb r.k., g.k., más vagy nem nyilatkozott). Magyarázatul szolgálhat az, hogy Parasznya több szempontból is központ (volt közös tanács székhelye, körzeti általános iskola, körjegyzőség, közös fenntartású óvoda, erdészeti központ), s ezért nagyobb a népesség fluktuációja, migrációja s a kötődések híjával az egyháztól való eltávolodása, szekularizációja. Továbbá Parasznyához tartozik Baross-akna jórészt nem református cigányságával, valamint a Radostyántól önkényesen elcsatolt területen épült bányászkolónia, ahová az ország sok vidékéről érkeztek telepesek, ezzel csökkentve a reformátusok százalékarányát. A völgy átmenő forgalma pedig teljesen Parasznya főutcáján halad. Ezzel szemben Sajólászlófalva az országúttól beljebb fekvő, nincs átmenő forgalma, viszonylag zárt település kevés beköltözőttel. A Kondón élők kötődnek legnagyobb százalékban valamely felekezethez (97%-ban). 90% feletti még e szempontból Sajólászlófalva (92%), valamint Sajókápolna (90%).

Tanulságos összehasonlítani a két táblázatot. Az elmúlt 150 év során a helyi őslakosság (a reformátusság) számaránya legalább 30%-kal, lélekszáma legalább 459 fővel csökkent a völgyön (nem csak nem reformátusok telepedtek be). A reformátusság lélekszáma csak Kondón és Varbón növekedett. Kondón 44 fővel, Varbón pedig 183 fővel (a betelepültek közötti reformátusok és a helybenlakó ref. őslakosság szaporodása? révén), ám a reformátusok arányszáma ezeken a településeken is lecsökkent. A legnagyobb apadás Sajókápolnát sújtja, 179 fővel. Ennek talán Sajószentpéter közelsége is oka, ha nagyobb mértékű volt az elvándorlás. Megemlítendőnek tartom, hogy Fényes Elek 150 év előtti statisztikája nem mutat a völgyön görög katolikus jelenlétet. 1851-ben még csak Sajószentpétert érte el ez az újjabbkori népességvándorlás (30 g.k. élt ott). A görög katolikusság eredeti elterjedése Abaúj vármegye keleti felén annak közepéig tartott, Borsodban Sajópálfala, Felsőzsolca egykori tót vagy még inkább eltótosodott ruszin településekkel nyugat felé be is zárult. (Azért gondolok a ruszinokra, mert az ő vallásuk volt a görög katolikus.) Az újjabbkori népességvándorlás az egykor szinte teljesen ref. vidéken a római katolikusok megjelenése és számuk növekedése mellett a görög katolikusok nyugat felé történő terjedésével kimutatható, vizsgálható. Összehasonlítva a két táblázatot, megállapíthatjuk, hogy az őslakosság (gyakorlatilag a reformátusság) lélekszáma csökkent a völgyön 150 év során (minimum 13%-kal, azonban a beköltözők között is voltak reformátusok, ezért ez még több). A csökkenésnek két oka van: 1., elvándorlás a jobb életkörülmények reményében; 2., a jobb életkörülmények hitetlen remélésével azon szülőknél, akik „gazdasági-gazdagsági” megfontolásból nem vállaltak egynél vagy kettőnél több gyermeket. Az egykori zsidó szórvány teljesen eltűnt 1944-ben, nem demográfiai, nem is gazdasági okból, hanem istentelen genocidium által. A vallási adatok nem alkalmasak az esetleges református betelepülőök nyomkövetésére, de a másvallásúakéra igen.

Érdekes lehet a 150 év előtti vallási összetétel elemzése is. A gyakorlatilag homogén református községek közül akkor is Parasznya volt a „legvegyesebb” vallású, a legreformátusabb Sajólászlófalva, ahol mind a 382 lakos helvét hitvallású volt. Ennek okai akkor is azok voltak – Baross-akna és a bányászkolónia mellőzésével – amelyeket a mai helyzettel kapcsolatban fentebb említék.

Várható tendenciák a népesség vallási összetételével kapcsolatosan: hosszú távon egy országon belül is a kiegyenlítődés felé tolódnak el az arányszámok. Nincs olyan ereje – sajnos – református egyháztagjaink hitéletének, hogy a beköltözőtöket asszimilálná saját vallásába. Olyan református öntudatról sincs már szó (volt-e valaha?), mely előnyben részesítené saját hitsorsosait akár a párvalasztásban, akár az élet más területein. A nem reformátusok térhódításának már említett oka az is, hogy kevesebb gyermek születik református, mint nem református családokban. Ma csonka Magyarországnak csak 16%-a református. Borsod-Abaúj-Zemplén megyének 26%-a református vallású. A Pitypalatty-völgy 64,64%-ával így is jóval az országos és a megyei átlag felett van. A völgy természeti adottságai, Miskolc (ahol 22,5% református), Sajószentpéter (29,2% ref.), Kazincbarcika (26,8% ref.) közelsége feltehetően tovább erősíti az újjabb betelepüléseket, s ezek által a reformátusság arányszámának csökkenését eredményezhetik majd.

(Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára, 1851.; Központi Statisztikai Hivatal, Népszámlálás—2001. 5. kötete)